

RAAMATUNKÄÄNNÖSINSTITUUTTI

Suomensukuisten Sana

Vuosijulkaisu 2017

- Joonan kirja mansiksi s. 4
- Livvin tekstejä netin kautta s. 15

Suomensukuisten Sana 2017

Sisältö

Verraton aarre	1
Komipastori Daniil Popovin ajatuksia Raamatun merkityksestä	2
Joonan kirja mansiksi	4
Rakkauden pesä komipermjakkien sydämiin	5
Hyvä uutinen vuorimareille	6
Raamatun ensimmäinen kirja hantiksi	7
Äidinkielen Sana herättää lukijoissa halun jakaa hyvää uutista toisille	8
Udmurttien oma Raamattu löytää paikkansa	11
Omakielisessä Sanassa kuulen Jumalan äänen	12
Raamatun Sanaa vepsäläiskoteihin	14
Livvinkielisiä tekstejä netin kautta	15
Piipilijan kertomukse vievankarjalakši	16
Mokšamordvankielinen Uusi testamentti on valmistunut	17

Suomensukuisten Sana 2017

Raamatunkäännösinstituutin vuosijulkaisu 2017

Kansi: Koululaisia Komista
Kuva: N. Vattuleva/RKI
Taitto: Pertti Haavisto
Painopaikka: Skyprint Oy, Leväsjoki

Toimituskunta: Anita Laakso,
Helena Pitkäaho, Anne Boström

Raamatunkäännösinstituutti ry
PL 272
00531 Helsinki

Puh. 09-7744 350
info.fin@ibt.net.org, www.rki.fi

Y-tunnus: 0829514-9

Pankkiyhteys:
FI77 2065 1800 0179 11

Rahankeräyslupa no:
POL-2015-8140
Keräysaika: 1.1.2016–31.12.2017
Venäjän alueen suomalais-ugrilais-
ten kielten raamatunkäännöstöyöhön

Hanteja Ovgortin kylästä. Kuva: T. Kärkkäinen/RKI

Kuvituskuva: Pixabay

Anita Laakso
Toiminnanjohtaja

Verraton aarre

Kun Johan Ludvig Runeberg vuonna 1857 kirjoitti sittemmin virtenä rakkaaksi tulleen runonsa ”On meillä aarre verraton”, Jumalan Sana oli siunannut kansaamme jo yli 300 vuotta. Raamatun kääntäminen suomeksi valoi pohjan kirjalliellemme kehitykselle, lukutaidolle ja koululaitokselle. Sanan vaikutuksesta meillä versoi rikas hengellinen musiikki, kristillinen kirjallisuus ja kuvataide. Taikausko joutui väistymään ja tilalle kasvoi kulttuuri, jonka perusta löytyy elämästä kunnioittavasta raamatullisesta maailmankuvasta.

Kielisukulaistemme itänaapurissa ovat viime aikoina päässeet osallisiksi omakielisen Sanan siunauksesta. ”Vepsäksi ei ole ollut Raamatua, ja kun ensimmäiset tekstit

1990-luvulla valmistuivat ja ihmiset saivat lukea niitä, oli kuin taivas olisi avautunut!” raamatunkääntäjä Nina Zaitseva muistaa. ”Opettelimme Raamatun kertomuksia ulkoa, niitä luettiin kouluissa ja kodeissa.”

”Sen jälkeen kun raamatunkäännöksiä alkoi ilmestyä, on syntynyt marinkielisiä hengellisiä lauluja”, sanoo Tamara Marinmaalta. ”Aikaisemmin meillä ei ollut niitä ollenkaan.”

”Omakielinen Sana kiinnostaa ihmisiä niin, että he alkavat lukea sitä”, kertoo Nadežda Komista. ”Tiedän sen omasta perheestäni. Kun kominkielinen Uusi testamentti julkaistiin vuonna 2008, äitinikin sai kirjan, alkoi lukea – ja tuli uskoon. Sitten hän luki sitä isälleni, ja tämäkin tuli uskoon. Myös veljeni ja

hän vaimonsa ryhtyivät lukemaan Sanaa sillä seurauksella, että molemmat antoivat elämänsä Jeesukselle. Ja näin on tapahtunut monen muunkin kohdalla. Omakielisen Sanan merkitystä ei voi kylliksi korostaa.”

Meillä suomalaisilla on aihetta kiitokseen, sillä saimme Raamatun jo 375 vuotta sitten. On suuri etuoikeus, että saamme olla välittämässä Jumalan Sanaa kielisukulaisillemme.

**Siunattua Suomen
100-vuotisjuhlavuotta!**

Raamatunkäännöstyön kohteena olevat suomensukuiset kansat Venäjällä

Terveiset Komista

Komipastori Daniil Popovin ajatuksia Raamatun merkityksestä

Käännöstarkistaja Anne Kuosmanen tapasi kevään korvalla Daniil Popovin Raamatunkäännösinstituutin toimistolla Helsingissä ja haastatteli häntä.

Käännös komista: A. Kuosmanen

Kertoisitko, kuka olet ja mistä tulet.

– Nimeni on Daniil Popov, komiksi tosin nimeni olisi esi-isieni mukaan Barmö-Önjö-Jemel-Kirö-Ivan-Vas-Dane. Asun Kominmaalla, Syktyvkarin kaupungissa. Olen kansallisen Komikirkon pastori.

Komit ovat suomalaisten kielisukulaisia. Ymmärrätkö sinä suomea?

– Komit ja suomalaiset ovat sukukansoja, mutta emme silti ymmärrä toistemme kieltä. Olemme jo pitkään asuneet kaukana toisistamme. Minä ymmärrän suomen kieltä, koska olen aikanaan opiskellut sitä.

Mikä toi sinut nyt Suomeen?

– Tämänkertaisen tuloni syy on siinä, että opiskelen yliopistossa.

Teen pro gradu -työtäni täällä Suomessa. Aiheenani on, miten raamatunkäännös vaikuttaa kirjakieleen. Teen vertailevaa tutkimusta, kuinka se on vaikuttanut suomen, komin ja udmurtin kieleen.

Isäsi, Vasili Popov, käänsi Raamatun komin kielelle neuvostoaikana. Nykykielinen komin Uusi testamentti ilmestyi vuonna 2008. Mutta raamatunkäännöstyö jatkuu edelleenkin. Miksi käännöstyötä yhä tarvitaan?

– Kieli on elävä. Se elää ja kehittyä aikojen kuluessa. Jatkuvasti syntyy uutta sanastoa. On suuri asia, että saamme nykykomiksi Raamatun ja muutakin hengellistä

kirjallisuutta. Se rikastuttaa kielitämme ja sisintämme ja sieluamme. Kaiken kaikkiaan Raamattu laajentaa ymmärrystämme. Jumalan Sana kehittää kansaamme ja antaa toivon ja perustan sille, että kansallamme on tulevaisuus.

Eikö Uusi testamentti riitä? Tarvitaanko Vanhaa testamenttiäkin?

– Teillä suomalaisillakin on jo monta eri raamatunkäännöstä. Teille on käännetty koko Raamattu. Jos kerran suomalaisille ja muille kansoille on tarpeen koko Raamattu, niin emme me komit voi sanoa, että meille riittää Uusi testamentti. Mekin haluamme tietää, mitä Vanhassa testamentissa on meitä varten.

Kuinka omakielinen Jumalan Sana auttaa sinua työssäsi?

– Jos meillä ei olisi kominkielistä Raamatua eikä kominkielisiä hengellisiä lauluja ja rukouksia, en pystyisi saarnaamaan komiksi. Toki voisin yrittää jotakin kertoa ja sitten lukea venäjänkielistä Raamatua, kuten ennen jouduttiin tekemään. Mutta silloin sa-

noma jäisi kuulijoille hämäräksi. On tärkeää, että voimme puhua ja lukea kaiken, mitä Jumala on sanonut, jokaisen Hänen sanansa, komiksi. Jumalahan ei ole sanonut mitään sellaista, jota ei voisi sanoa ja ymmärtää komin kielellä.

Daniil, mitä haluaisit sanoa suomalaisille uskoville ja seurakunnille?

– Haluan sanoa yhden asian: Rakkaat ystävät, pitäkää arvossa niitä mahdollisuuksia, joita teillä on. Te voitte avoimesti ja joka paikassa lukea Jumalan Sanaa ja kertoa Jumalasta toisille, myös omille lapsillenne. Sanon tämän siksi, että elämä ja olosuhteet muuttuvat. Saattaa olla, että jonain päi-

vänä me vielä sanomme tästä nykyisestä ajasta, että kuinka hyvin kaikki silloin olikaan, kun meillä oli mahdollisuus avoimesti puhua Jumalasta. Lukekaa Jumalan Sanaa, kuunnelkaa sitä ja julistakaa sitä! Siitä koituu teille suuri siunaus!

Julkaistu

Uusi testamentti (2008)
Lastenraamattu (2010)
Psalmit (2013)
Joonan kirja (2016)

Ajankohtaista

VT:n tekstien tarkistaminen

Komin kannatusviite 3052

Kirjoja esillä kominkielisen Uuden testamentin julkistamisjuhlassa. Kuva: B. Kalcevic

Valentinan tie raamatunkääntäjäksi alkoi lastenkirjasta

Joonan kirja mansiksi

Teksti: Anita Laakso

Uutinen siitä, että Joonan kirja on julkaistu mansiksi, ilahduttaa mansin kielen opettajaa Valentina Ivanovaa. ”Nyt tarvitaan ennen muuta tekstejä lapsille ja nuorille”, hän painottaa. ”Lyhyet kuvitetut tekstit toimivat parhaiten. Sellaisen pienikin lapsi haluaa ja jaksaa lukea. Joonan kirjaa luetaan varmasti yhä uudelleen kanteen.

Valentinan oma tie Raamatun luo alkoi lastenkirjasta.

”Vuonna 1996 eräs ystäväni antoi minulle mansinkielisen kirjasen *Isus olupsate* (Jeesuksen elämä). Se oli ihmeellistä luettavaa. Siihen saakka kristinusko oli ollut minulle vieras – Raamattua en tuntenut laisinkaan. Tuskin edes tiesin, mikä sellainen kirja oli!

Isus olupsate -kirjasessa Jeesus, Jumalan Poika, puhui minun omaa kieltäni. Lukiessani kiinnostuin Raamatusta. Aloin ottaa

selvää, olisiko mansiksi muitakin Raamatun tekstejä.

Sain kuulla, että Raamatunkäännösinstituutti oli aloittamassa evankeliumien kääntämisen ja etsi mansia osaavia kääntäjäkoulutukseen. Pyrin ja pääsin mukaan, ja lopulta liityin mansin työryhmään ja olin luomassa Markuksen evankeliumin käännöstä. Sen jälkeen työni jatkui muiden evankeliumien parissa.

Käännöstyö on mielenkiintoinen ja vaikeakin tehtävä. Koska mansiksi ei ole koskaan ollut Raamattua, meillä on ollut paljon sanastokysymyksiä ratkaistavana. Sen vuoksi olen tehnyt useita matkoja kotiseudulleni Siperiaan ja haastatellut kieltä hyvin taitavia manseja.”

Valentina Ivanova on kääntänyt mansiksi Markuksen, Luukan ja Matteuksen evankeliumin, – enemmän Raamattua kuin kukaan muu mansi ennen häntä.

Jumalan Sana kuuluu kaikille

”On tärkeää, että Raamatun kääntämistä mansiksi jatketaan”, Valentinan painottaa. ”Kaikki kansat, myös mansit, tarvitsevat Raamatun Sanaa. Mitä enemmän Jumalaa ja Hänen Sanaansa seurataan, sitä vähemmän maailmassa on pelkoa, surua ja tuskaa.”

Joonan kirja julkaistiin syksyllä 2016 ja sitä toimitetaan Siperian mansikyliin seurakuntien, koulujen ja kirjastojen käyttöön.

Julkaistu

Jeesuksen elämä (1996)
Markus, Johannes, Luukas ja Matteus (2000–2014)
Raamatun kertomuksia -kirja (2003)

Joonan kirja (2016)

Ajankohtaista

Kertomuksia lapsille Vanhasta ja Uudesta testamentista

Mansin kannatusviite 3065

Sosvan mansikyliä. Kuva: M. Taivassalo/RKI

Rakkauden pesä komipermjakkien sydämiin

Teksti: Anne Kuosmanen

Permin Komin autonomisessa piirikunnassa Permin alueella asuvat komipermjakit ovat saamassa Uuden testamentin omalla kielellään. UT:n teksteissä on päästy lopputarkistuksiin. Käännöstarkistaja Anne Kuosmanen kertoo työskentelystään kääntäjä Raisa Petrovan kanssa:

”Kävimme tarkasti lävitse Johanneksen kirjeitä. Mietimme, mikä olisi selkein käännös jakeelle 1. Joh. 4:12: ”Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Mutta jos me rakastamme toisiamme, Jumala pysyy meissä ja hänen rakkautensa on saavuttanut meissä päämääränsä.” Varsinkin jakeen loppu oli vaikea, komipermjakin kielestä kun ei tuntunut löytyvän sanaa, joka tarkoittaisi ”päämäärän saavuttamista” tai ”täydelliseksi tulemistä”. Lopulta Raisa tuumasi, että kielessä on kyllä ilmaisu, joka saattaisi sopia tähän: *pozdisny* – ’tehdä pesä’. Hän selitti, että jos jokin asia tulee ihmisessä vahvaksi ja pysyväksi, komipermjakit käyttävät tätä sanaa. Raisa kysyi: ”Mitä arvelet, voisiko Jumalan rakkaus tehdä

ihmiseen pesän?” Olin hetken hiljaa. Sitten vastasin: ”Kyllä! Juuri sitä Jumala haluaa. Hän haluaa tehdä komipermjakkien sydämiin rakkauden pesän!” Myöhemmin neuvottelimme tästä sanavalinnasta konsulttimme kanssa, ja hänkin oli sitä mieltä, että tämä olisi hyvä ja vahva käännös kertomaan Jumalan työstä.

Jumalan rakkauden ihme

Ihmiset, joilla ei ole omakielistä Jumalan Sanaa, ovat usein epävarmoja arvostaan. He saattavat ajatella, ettei Jumalakaan välitä, kun ei edes puhu heidän kieltään. Mutta kun Jumalan sanat käännetään heidän kielelleen, ja he oppivat tuntemaan Hänen rakkautensa, tapahtuu ihme. Komipermjakiksi tämän voi siis kuvata näin: rakkaus tekee ihmiseen pesän!

1. Joh. 4:12 kuuluu komipermjakiksi: ”Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Jos rakastamme toinen toistamme, silloin Jumala asuu meissä. Silloin myös Hänen rakkautensa on jo tehnyt pesän meihin.”

UT:n työryhmä tarvitsee nyt paljon esirukousta.

Anne ja kääntäjä Raisa. Kuva: RKI

Anne kertoo: ”Koemme rukousten voiman ihan käytännössä. Joskus työn ääressä tuntuu siltä, että voimat ja ideat ovat loppussa, mutta sitten aivan yhtäkkiä uusia oivalluksia putkahtaa mieleen ja työ alkaakin sujua. Silloin tajuamme: joku rukoilee juuri nyt puolestamme!”

Julkaistu koepainoksena

Evankeliumit ja Apostolien teot (1996–2009)

Ajankohtaista

Uuden testamentin valmistuminen

Komipermjakin kannatusviite 3049

Talvinen näkymä Kudymkarin kaupungista. Kuva: A. Kuosmanen/RKI

Hyvä uutinen vuorimareille

Teksti: Tiina Ollikainen ja Anita Laakso

Vuorimarinkielinen lastenkirja ”Raamattu kertoo” on julkaistu kuluvan vuoden huhtikuussa. Tämä ilahduttaa kirjaa jo kyselleitä vuorimareja. Se että kirjaa tarvitaan ja odotetaan, tuo hyvän mielen käännöstarkistaja Tiina Ollikaiselle, joka yhdessä kansallisen työryhmän kanssa on ahertanut käännöksen parissa.

”RKI aloitti Uuden testamentin kääntämisen vuorimariksi 1990-luvulla, ja se julkaistiin vuonna 2014”, Tiina kertoo. ”Aikaisemmin RKI on julkaissut vuorimariksi kaksi lastenkirjaa, mutta nyt ilmestynyt kirja on edellisiä laajempi ja siitä saa käsityksen myös Vanhan testamentin pääsisällöstä. Kirjan valmistuminen on vienyt noin kaksi vuotta. Käännöstä on lueteltu lapsilla ymmärrettävyyden testaamiseksi, ja kirjaa tulevatkin käyttämään lähinnä koulu- ja pyhäkouluikäiset lapset. Se tosin sopii myös aikuisten luettavaksi – teksti on suurelta osin sitaatteja suoraan Raamatusta. Jokaiseen kertomukseen liittyy värikuva. Kirjan painos on 2000 kpl.”

Marin pääkielelle, niittymariksi, käännetään Vanhaa testamenttia, ja Ensimmäinen Mooseksen kirja on jo painettukin. Vuorimarit tietävät tämän, ja myös he toivovat saavansa omalla kielellään VT:n tekstejä.

Marin tasavallan juhlapäivän viettoa päiväkodissa.
Kuva: I. Trofimov/RKI

Omakielinen Raamatun Sana on syvän ilon aihe. ”En tiedä miten kylliksi kiittäisin siitä, että saan lukea Jumalasta vuorimariksi”, sanoo Valentin Tihorov. Sanan rikkaudet ovat alkaneet avautua minulle vasta nyt, kun voin tutkia Raamatua äidinkielelläni. Sen myötä on tullut halu kertoa tätä ilosanomaa toisillekin. Tahtoisin, että jokainen heimolaiseni pääsisi tuntemaan Jumalan suuren lahjan.”

Julkaistu
Uusi testamentti (2014)

Ajankohtaista
Raamattu kertoo -kirjan käyttöönotto

Vuorimarin kannatusviite 3081

Alussa Jumala loi taivaan ja maan

Raamatun ensimmäinen kirja hantiksi

”Meille Ensimmäinen Mooseksen kirja on tärkeä teksti”, painottaa hanti-evangelista Boris Ruskalamov. ”Hanteilla ei ole Raamatun kertomaa tietoa Jumalasta, joka on luonut maailman ja ihmisen, joka tottelemattomuuden tähden kadotti yhteyden Häneen. Sanoma Jeesuksesta alkaa avautua vasta Ensimmäisen Mooseksen kirjan kautta. Ilman tätä tietoa kansamme ei käsitä, miksi Jeesus tuli maailmaan.”

Teksti: Juhani Makkonen ja Kaija Turunen

Hantit ovat saaneet Markuksen ja Luukkaan evankeliumit sekä Apostolien teot. Neljäntenä raamatunosana heille tänä vuonna julkaistaan Ensimmäinen Mooseksen kirja.

”Alkuperäisen työsuunnitelman mukaan hantiksi oli määrä kääntää ensin evankeliumit ja sen jälkeen muita UT:n osia, mutta suunnitelmaa muutettiin kristittyjen pyynnöstä”, kertoo hantitiimin käännöstarkistaja Juhani Makkonen. ”Uskovat hantit ovat jo kauan halunneet, että heidän kielelleen käännettäisiin, mitä Raamattu opettaa maailman luomisesta, ihmisen alkuperästä ja suhteesta Jumalaan, vedenpaisumuksesta jne. Hanteillahan on oma perimätieto muinaisesta vedenpaisumuksesta, jota kutsutaan nimellä *jemang jik* – ’pyhä vesi’ tai *un jik* – ’suuri vesi’.”

Haasteellinen projekti

”On rohkaisevaa, että kansan parissa on niitä, jotka haluavat lukea ja kuunnella Jumalan Sanaa”, Juhani jatkaa. ”Sen kääntäminen on kuitenkin työn takana. Koska hanteilla ei aikaisemmin ole ollut Raamatua, avainsanojen löytäminen on vienyt aikaa. Alussa mietimme pitkään, miten sana Jumala ilmaistaan. Hantiksi Jumala on *Turam*, mutta sillä on muitakin merkityksiä: taivas, luonto, maailma jne.”

Ensimmäinen Mooseksen kirja julkaistaan Šuryškarin murteella, yhdellä hantin päämurteista. Sillä

Hantimies. Kuva: RKI/Tukholma

julkaistaan kirjallisuutta ja lehtiä, ja sitä opetetaan kouluissa. Hantin kielen suuret murre-erot tuottavat päänvaivaa. Käännöksiä on tehty kahdella päämurteella, šuryškariksi ja kazymiksi. Lisäksi tiedossa on muitakin uskovien ryhmiä, jotka haluaisivat Jumalan Sanaa omalla murteellaan.

Sana vahvistaa

”Työmatkoillani Siperiassa on ollut ilo huomata, kuinka paikallinen hantien rukous- ja raamatunlukuryhmä saa ravintoa Jumalan Sanasta ja kuinka heille on tullut halu saavuttaa muita, että nämäkin voisivat vahvistua ja kasvaa Raamatun opetuksen kautta”, Juhani toteaa. ”Yhä useampi on rohkaistunut rukoukseen omalla kielellä, ja on havaittu, miten se on tehnyt rukouksista aidompia ja omakohtaisempia.”

Julkaistu

Markus, Luukas, Apostolien teot + äänite (2000–2016)

Ajankohtaista

1. Mooseksen kirjan julkaisu ja käyttöönotto, Psalmikoosteen kääntäminen

Hantin kannatusviite 3010

Raamatun teksti omalla kielellä on suuri siunaus

Äidinkielen Sana herättää lukijoissa halun jakaa hyvää uutista toisille

Ersämordvan työryhmässä käännöstarkistajana toimiva Mirjam Makkonen kertoo raamatunkäännöstyöstä ja siitä, miten omalla kielellä luettu Sana koskettaa lukijoita.

Teksti: Mirjam Makkonen

”Tämän vuoden helmikuussa tuli kuluneeksi 26 vuotta siitä, kun tulin mukaan raamatunkäännöstyöhön, ersämordvan työryhmään. Olen edelleenkin iloissani ja ihmeissäni siitä, että Jumala on kutsunut minut juuri tähän työhön ja avannut mahdollisuuden olla siinä mukana. Työryhmämme on julkaissut Uuden testamentin 2006, Psalmi-kirjan 2011, ja nyt painatusta odottaa viisi tekstiä: Sananlaskut, Ruutin kirja, Saar-

naaja ja Joonan kirja sekä Laulun laulu.

On ollut hyvin kiinnostavaa seurata, miten Jumalan sana muuttaa kääntäjiensä elämää. Muistan hetken, kun viime keväänä työistuntomme aluksi kuulin ersäläisen kääntäjämme Tamaran ensimmäisen kerran rukoilevan omalla kielellään apua ja viisautta elävältä Jumalalta. Kun silmäkulmaani pyyhkien sanoin, että se kuulosti ihanalta, hän totesi:

’Aikaisemmin rukoilin vain venäjäksi tai kirkkoslaaviksi. Mutta kun ensimmäisiä kertoja rukoilin omalla kielelläni ja omin sanoin, huomasin, että rukouksestani tuli jotenkin paljon rehellisempää ja sanat tulivatkin sydäimestä.’

Toinen koskettava keskustelu käytiin ersäläisen nuoren miehen, Santjain kanssa. Kun Santjai lähetti sähköpostilla palautetta Ensimmäisen Mooseksen kirjan käännöksestä, kysyin, miltä hä-

Mirjam Makkonen ja kääntäjä Tamara Bargova (oik.) tarkistavat VT:n tekstejä. Kuva: RKI

Ersämordva

Ersäläinen Santjai.
Kuva: R. Pyykkö/RKI

Raamatunkääntäjän kouluvierailulla opiskelijat saivat lahjaksi Uusia testamentteja. Kuva: R. Pyykkö/RKI

nestä tuntuu lukea niitä – ensimmäistä kertaa elämässään. Hän vastasi: ’Oikein odotan, milloin pääsen omilta töiltäni taas Raamatun ääreen, lukemaan sitä. Minua jännittää nähdä, mitä seuraavassa luvussa tapahtuu...’ Samaa jännitystä koimme myös kääntäjän kanssa, kun tekstiä siten käsiteltiin yhdessä. Itkimme yhdessä petetyn Esaun kanssa hänen anellessaan isältä siunausta, ja jännitimme, milloin ja miten Joosef ilmaisee itsensä veljilleen. Siinä vaiheessa, kun Joosef itki veljiensä kaulassa, täytyi pitää pieni tauko työssä, koska kääntäjäkin itki...

Kiinnostavaa on myös se, että Raamatun teksti omalla kielellä herättää lukijoissa huolta ja huolenpitoa ystävistä, sukulaisista ja koko kansasta. Se herättää halun jakaa hyvää uutista ja parantavaa sanomaa läheisille ihmisille. Kun valmistelimme painokuntoon Sananlaskujen kirjaa ja luimme sitä, ersäläiset kääntäjät sanoivat:

’Tämän kirjan pitäisi kuulua koulujen ja oppilaitosten opetusohjelmaan! Monilta onnettomilta virheiltä välttyttäisiin, jos ihmiset tuntisivat ne ohjeet, joita Raamatussa annetaan!’”

Mordvalaiset (844 500) ovat suurin Venäjän suomensukuista kansoista. Unkarilaisten ja suomalaisten jälkeen he ovat kolmanneksi suurin suomalais-ugrilainen kansa. Mordvalaisilla on kaksi kirjakieltä: ersä ja mokša.

Julkaistu
Uusi testamentti (2006)
Psalmit (2011)

Ajankohtaista
VT:n kirjojen tarkistaminen

Ersän kannatusviite 3094

Bobja Utšan udmurttikylä. Kuva: H. Bäckman/RKI

Raamattua juhlittiin uudemman kerran Udmurttien oma Raamattu löytää paikkansa

Udmurtiassa juhlittiin viime marraskuussa uudemman kerran Raamatun valmistumista. Ensimmäisen kerran asiaa juhlistettiin vuonna 2013, kun Raamattu ilmestyi udmurtiksi. Nyt aiheena oli ortodoksiseen Raamattuun kuuluvien, erillispainoksena julkaistujen, Vanhan testamentin apokryfisten eli deuterokanonisten kirjojen käyttöönotto marraskuussa 2016. Juhlaa vietettiin sekä Udmurtian pääkaupungissa Iževskissä että Grahovossa, raamatunkääntäjä Mihail Atamanovin, isä Mihailin, kotiseudulla.

Teksti: Anita Laakso ja Marja Kartano

Ortodoksit ovat voineet pitää jumalanpalveluksia udmurtiksi joulukuusta 2005 alkaen. Apokryfikirjojen julkaisu oli tärkeä askel, sillä esimerkiksi niihin kuuluvaa Viisauden kirjaa käytetään ehtoopalveluksissa. VT:n apokryfiset kirjat ovat mukana myös ortodoksikirkon julkaisemassa raamatunlukuoppaassa, jossa vuoden jokaisen päivän kohdalle on merkitty kolme raamatunpaikkaa VT:n ja UT:n kirjoista. Kalenterivuoden loppupuolella näiden lisäksi tulee jakeita apokryfikirjoista.

Udmurtian kirjastot ovat saaneet valikoimaansa Raamattuja,

ja keväällä 2017 tulleen lahjoituksen ansiosta niistä voi nyt lainata myös apokryfikirjoja.

Iževskissä järjestettiin 14. maaliskuuta näyttely ”Kirja-aarteita. Psalmi”. Esillä oli mitava kokoelma erikielisiä psalmipainoksia, joiden joukossa olivat myös RKI:n julkaisemat udmurtinkieliset psalmikirjat. Tapahtumassa kuultiin esitelmää psalmeista ja eri käännösten syn-tyhistoriasta. Isä Mihail oli paikalla kertomassa työstään udmurtin psalmien parissa. Tietoiskun psalmeista ja niiden merkityksestä saivat näyttelyssä vierailleet koululais- ja opiskelijaryhmätkin.

”Kiinnostus omakielistä Ra-

Osoituksena arvonannosta mittavaa elämäntyötä kohtaan on Udmurtian tasavalta myöntänyt Mihail Atamanoville kunniakansalaisen arvonimen. Kuva: RKI

mattua kohtaan on suuri”, vahvistaa Iževskin Filadelfia-seurakunnan evankelista Maina Sašina. ”Sanaa kaivataan myös tasavaltamme ulkopuolella sijaitsevilla udmurttikylissä.”

Julkaistu

Raamattu (2013)
VT:n apokryfiset eli deuterokanoniset kirjat (2016)

Ajankohtaista

Raamatun käyttöä tukevan materiaalin julkaisu

Udmurtin kannatusviite 3117

Udmurtteja Filadelfia-seurakunnan Raamattujuhlassa. Kuva: RKI

Evangeliumi tavoittaa mareja laulujen kautta

Omakielisessä Sanassa kuulen Jumalan äänen

”Sen jälkeen kun raamatunkäännöksiä 1990-luvulla ilmestyi, alkoi syntyä marinkielisiä hengellisiä lauluja”, kertoo Tamara Marinmaalta. ”Marit rakastavat laulamista ja musiikkia, ja meillä on paljon kansanlauluja ja -sävelmiä. Hengellisiä lauluja ei kuitenkaan ole ollut, ja vasta marinkielinen Sana innoitti sanoittamaan ja säveltämään kiitos-, ylistys- ja rukouslauluja. Ja kun on käynyt ilmi, miten syvästi ne vaikuttavat ihmisiin, niitä luodaan lisää.

■ Teksti: Anita Laakso ja Larisa Orzajeva

Mareja kansallisessa kukkaisjuhla-tapahtumassa Joškar-Olassa. Kuvat: L. Orzajeva/RKI

Monien laulujen sanat tulevat Raamatun tekstistä. Myös herätyslauluja sekä parannukseen ja pyhitykseen kutsuvia lauluja on syntynyt.

Jotkut helluntaiseurakuntiin kuuluvat marit ovat julkaisseet lauluistaan CD-levyjä. Kun uusia äänitteitä ilmestyy, niitä on tarjolla seurakunnissa sekä konserttien ja muiden tapahtumien yhteydessä. Äänitteillä on todella suuri kysyntä. Niitä kuunnellaan kodeissa ja autoissa. Tuttavani Nikolain tavoin monet napsauttavat marinkielisen hengellisen CD:n soimaan heti autonsa käynnistettyään. Evangeliumi on tavoittanut useat marit juuri laulujen kautta”, tietää Tamara.

Omakielisessä Sanassa kuulen Jumalan äänen

”En tiennyt, miten ihmeellinen kirja Raamattu on”, Joškar-Olassa asuva Jelizaveta tunnustaa. ”Luu-lin tietäväni siitä paljonkin, sillä olin lukenut sitä venäjäksi. Mutta kun aloin tutkia Uutta testamentia mariksi, tajusin, että venäjäksi luetusta oli jäänyt paljon hämärän peittoon. Huomasin myös, että luin venäläistä Raamattua

kuin jotain mielenkiintoista kirjaa, mutta Raamattu mariksi on minulle Jumalan puhetta. Omalla kielellä lukiessani kuulen Jumalan äänen: Hän puhuu minulle selvää, ymmärrettävää kieltä. Ja se, mitä Hän puhuu, tavoittaa omantunnon, jää mieleen ja ohjaa elämääni.

Uuden testamentin jälkeen mariksi on julkaistu Ensimmäinen Mooseksen kirja. Siitä on otettu jo toinen painos. Odotan kovasti Vanhan testamentin ja koko Raamatun valmistumista. Vanha testamentti on hyvin tärkeä, sillä sen kautta ymmärrämme, miksi Jeesuksen piti kuolla syntiemme tähden.”

Julkaistu

Uusi testamentti (2007)
1. Mooseksen kirja (2014)
ja lisäpainos (2016)

Ajankohtaista

VT:n profeettakirjojen kääntäminen ja tarkistus

Marin kannatusviite 3078

Raamatun Sanaa vepsäläis-koteihin

Teksti: Anita Laakso

Vepsäläisille on tulossa ensimmäistä kertaa raamatunlauseilla varustettu vuosikalenteri. Työ on RKI:n, vepsäläisten kristittyjen ja Petroskoissa toimivan Periodika-painotalon yhteinen hanke. Jokaista kuukautta kohden on valittu näkymä jostain vepsäläiskylästä tai -tapahumasta. Monet kuvista ovat Vepsän oman pojan, lehtimies ja runoilija Nikolai Abrahamovin, ottamia. Kalenterin raamatunpaikat löytyvät Psalmeista, Sananlaskuista ja Uudesta testamentista.

Kalenteri 2018 on tarkoitus saada julkaistua tänä vuonna alkukesästä, niin että se ehtii useisiin kesän ja syksyn tapahtumiin ja sitä kautta löytää tiensä vepsäläisiin koteihin.

Seinäkalenterit ovat hyvin suosittuja Venäjällä ja omakielisiä arvostetaan sitäkin enemmän.

Toivomme, että kalenterin raamatunlauseet ovat kimmokkeena Uuden testamentin, Sananlaskujen ja Psalmien kirjan tutkimiseen.

Julkaistu

Lastenraamattu (1996)
Uusi testamentti (2006)
Psalmit (2012)
Sananlaskujen kirja (2016)

Ajankohtaista

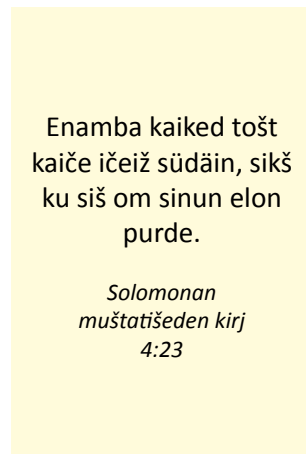
Äänitysten valmistelu
ja vuosikalenterin julkaisu

Vepsän kannatusviite 3133

Usko Ižandaha kaikel
südäimel, ala elä vaiše
ičeiž melen el'gendusen
mödhe. Kaikil sinun
matkoil pida Ižandad
meles, hän ozutab sinei
oiktan ten.

*Solomonan
muštatišeden kirj
3:5–6*

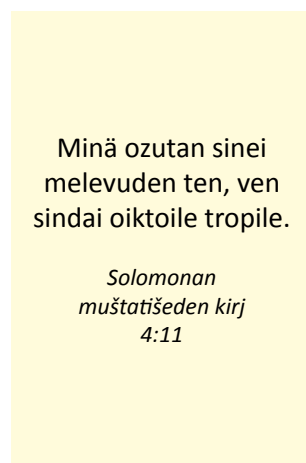
Enamba kaiked tošt
kaiče ičeiz südäin, sikš
ku siš om sinun elon
purde.

*Solomonan
muštatišeden kirj
4:23*

Ižandan nimi om vahv
bašn', oiged jokseb
sinna dai pžub.

*Solomonan
muštatišeden kirj
18:11*

Minä ozutan sinei
melevuden ten, ven
sindai oikoile tropile.

*Solomonan
muštatišeden kirj
4:11*

Kuvat: RKI. Vepsän kuvakooste ei liity julkaistavaan kalenteriin.

Livvinkielisiä tekstejä netin kautta

Teksti: RKI

www.finugorbib.com

Karjalassa kirja on edelleen ykköspaikalla, mutta nykyisin nuoret ja yhä useammat varttuneet etsivät tietoa internetin kautta. RKI:n livviksi eli aunuksenkarjalaksi julkaisemia tekstejä voi tutkia netin kautta (www.finugorbib.com). Luukkaan evankeliumi ja Apostolien teot löytyvät äänitteinä samasta osoitteesta.

Sananlaskujen ja Jesajan kirjaa voi lukea myös petroskoilaisen Periodika-painotalon nettisivuilta.

Livvinkielisestä Uudesta testamentista ja Psalmeista on tehty CD-äänite. Nyt niistä on työn alla

nettisovellukset yhteistyössä Hosanna-järjestön kanssa.

Julkaistu

Uusi testamentti (2003)
Psalmit (2006)
1. Mooseksen kirja (2010)
Joonan kirja (2012)
Sananlaskujen kirja (2014)
Jesajan kirja (2015)

Ajankohtaista

Julkaistujen tekstien käyttöönotto internetissä

Livvin (aunuksenkarjalan) kannatusviite 3023

Uusi testamentti livviksi

Riippusilta Aunuksen Karjalassa. Kuva: A. Laakso/RKI. Kuvituskuva: Pixabay

Raamattukirjallisuutta Karjalaan

Piiblijan kertomukšie vienankarjalakši

Raisa Remšujevaa haastatteli Anita Laakso

Vienankarjalaksi käännetyt 31 Vanhan ja 29 Uuden testamentin kertomusta ovat tarkentuneet käännösryhmän käsissä ja ovat viimeisen kielentarkistuksen jälkeen valmiita julkaistavaksi. Uuden testamentin kertomukset ovat johdantolauseita lukuun ottamatta v. 2011 julkaistusta UT:n käännöksestä, mutta VT:n kertomukset vienankarjalaiset saavat nyt ensimmäistä kertaa omalla kielellään. Kirjan nimi vienaksi on *Piiblijan kertomukšie*.

Raamattu on totta

”Karjalaiset lukevat ja kuuntelevat mielellään kertomuksia, olemmehan me kalevalaista kansaa”, pohtii vienankarjalan Uuden testamentin kääntäjä Raisa Remšujeva. ”Raamatun kertomukset kiinnostavat sen vuoksi, että ne tiedetään Jumalan Sanaksi. Kansassa elää kunnioitus Pyhän kirjan tekstejä kohtaan. Tiedetään, että se, mitä Jumala sanoo, on kiistämätöntä, se on totta. Mutta koska Raamattua ei ole ollut vienaksi, meillä tunnetaan hyvin vähän sitä ja sen opetuksia. Sen vuoksi sitä pitää kääntää ja julkaista.”

Äänittäminen lisää käyttömahdollisuuksia

Piiblijan kertomukšie -kirjan julkaisu ajoittuu syksyyn 2017. Teksti myös äänitetään. Lukijaksi on lupautunut vienankarjalainen kielentutkija Olga Karlova. Hän on tehnyt Uuden testamen-

tin kielentarkistuksen, ja kun UT äänitettiin, hän oli toinen sen luki-olijoista. Olga on kielen puolesta viimeistellyt myös Raamatun kertomuksia -kirjan.

Raisa Remšujeva on hyvillä mielin kuultuaan, että kirjan äänite otetaan käyttöön myös internetin kautta. ”Totta kai Raamatun tekstit pitää laittaa nettiin!” hän sanoo. ”Sieltä niitä voi lukea, tallentaa itselle ja lähettää toisillekin, kommentoida ja herättää keskustelua Raamatusta. Internetin kontaktisivujen kautta Hyvää Sanomaa voi välittää toisille. Nykyisin minäkin käytän sitä tietä.”

Piiblijan kertomukšie -teksti äänitteineen hyödyttää myös tverinkarjalaisia, joiden kieli on lähellä vienankarjalaa. Monissa Tverin kylissä karjala on edelleen pääkieli, niin että joka syksy kouluihin tulee lapsia, jotka eivät puhu ollenkaan venäjää.

Karjalassa opetetaan sekä vienaa että livviä näiden kielialueiden kouluissa, samoin Tverin alueen kouluissa tverinkarjalaa.

Julkaistu

Uusi testamentti ja sen äänite (2011)

Ajankohtaista

Raamatun kertomuksia -kirjan julkaisu ja äänittäminen

Vienan kannatusviite 3036

Vienankarjalaispoika. Kuva: S. Saari/RKI

Šaigovon mokšalaishä. Kuva: H. Pottonen/RKI

Mokšamordvankielinen Uusi testamentti on valmistunut

Mordvalaisilla, jotka asuvat nimikkotasavallassaan Volgan suuren mutkan länsipuolella, on kaksi kirjakieltä – ersä ja mokša. Mordvalaiset ovat suurin Venäjällä asuvista suomensukuisista kansoista: heitä on v. 2002 väestölaskennan mukaan 844 500. Arviolta 1/3 heistä on mokšalaisia.

Teksti: Kaija Turunen

Mokšankielisen Uuden testamentin painatus alkoi syksyllä 2016 ja työ valmistui keuhäl- lä 2017. Kirjan painos on 5000 kpl. Jokaisen kirjan välissä on takakanteen kiinnitettyä myös CD, miltä voi kuunnella Matteuksen ja Johanneksen evankeliumit ääniversioina.

Uuden testamentin käyttöön- ottoa valmistellaan Mordvassa. Ajankohdaksi kaavaillaan syksyä sadonkorjuun jälkeen, mikä on kirjan käyttäjien kannalta otolli- nen ajankohta.

Nyt valmistunut kirja on mokšalaisten ensimmäinen Uusi testamentti, jota monet ovat jo ehtineet hartaasti odottaa. Mokšalaishälyissä puhutaan yleisesti omaa kieltä. ”Uskon, että kirjan kautta tulee suuri ilo ja siu-

Uusi testamentti mokšaksi

naus kansallemme. Uskon, että luettuaan Sanaa mokšaksi ihmiset kertovat toinen toisilleen hyvää sanomaa Jeesuksesta omalla kielellämme. Miten voimakkaasti äidinkielen Jumalan Sana kosket- taakaan sydäntä!” kertoo Maria Kanakina Saranskin evankelisluterilaisesta seurakunnasta.

Uutta testamenttia tullaan levittä- mään myös internetin kautta.

Vaikka suuri etappi käännöstyös- sä on saavutettu, haastetta riittää edelleen. ”Uuden testamentin jälkeen mokšan työryhmä jatkaa niiden Vanhan testamentin teks- tien parissa, joita seurakunnissa ensisijaisesti tarvitaan”, valottaa mokšan käännöstiimin jäsen Olga Kugappi työn jatkosuunnitelmia.

Julkaistu

Uusi testamentti (2016)

Ajankohtaista

Uuden testamentin käyttöönotto
Psalmien kirjan kääntäminen

Mokšan kannatusviite 3104

Raamatun sanaa Venäjän suomensukuisille kansoille

Historiasta nykypäivään

Raamatunkäännösinstituutti (RKI) aloitti vuonna 1973 Tukholmassa uudelleenpainatus- ja käännöstyön Venäjän vähemmistökielten parissa. RKI:n Helsingin osasto perustettiin vuonna 1983 koordinoimaan 12:n suomensukuisen kielen käännöshankkeita. RKI tekee yhteistyötä Yhtyneitten Raamattuseurojen, Wycliffe Raamatunkääntäjien, paikallisten seurakuntien, eri kirkkojen ja tieteellisten laitosten kanssa. Varat käännöstyöhön saadaan yksityishenkilöiltä, seurakunnilta, Suomen Piipaseuralta, Avainmedialta ja muilta lähetysjärjestöiltä.

Udmurtinurorsia. Kuva: RKI

Julkaisutilanne

Tähän mennessä RKI on julkaissut Uuden testamentin yhdeksällä kielellä – udmurtiksi, livviksi (aunuksenkarjalaksi), ersämordvaksi, vepsäksi, niittymariksi, komisyryääniksi, vienankarjalaksi, vuorimariksi, mokšamordvaksi – ja Raamatun udmurtiksi. Uusi testamentti komipermjakiksi on valmisteilla. Raamatun osia ja lastenkirjoja on julkaistu 12:lla suomensukuisella kielellä. Seitsemässä kieliryhmässä (komi, livvi, ersä, mokša, mari, vepsä ja hanti) työ on edennyt Vanhan testamentin teksteihin. Äänitteitä on julkaistu udmurtiksi, komiksi, livviksi, hantiksi, mansiksi, vienankarjalaksi, vepsäksi ja mokšaksi. Valmisteilla on äänitteitä myös useilla muillakin suomensukuisilla kielillä. Julkaisut löytyvät internetin kautta.

Tavoitteet

RKI:n tavoitteena on Raamatun valmistuminen udmurtin lisäksi ersämordvaksi, mariksi ja komiksi, Uuden testamentin ja Vanhan testamentin osien saaminen komipermjakeille, mokšalaisille ja karjalaisille sekä yksittäisten raamatunkirjojen ja lastenmateriaalin julkaiseminen hantiksi ja mansiksi. Tavoitteena on myös tarvittavien uusintapainatusten julkaiseminen, Raamatun tekstien äänittäminen sekä nettisovellukset kaikilla 12:lla kielellä.

Käännöstyön tavoitteet

Raamatunkäännöstyö sukukansojemme parissa kantaa hyvää hedelmää. On tärkeää, että tämä työ voi jatkua. Kielisukulaistemme tarvitsevat Raamatun sanaa omalla äidinkielellään.

Voit olla mukana esirukouksin ja lahjoittamalla haluamallasi projektilla. Lahjoitusviitteet löytyvät lehtemme artikkelien lopusta.

Tilinumeroimme on Nordea FI77 2065 1800 0179 11

Kiitos tuestasi.

Rakenna kanssamme kielisukulaistemme huomispäivää!

Raamatunkäännösinstituutti ry
Kotipaikka: Helsinki

Raamatunkäännösinstituutti ry:n päämääränä on Raamatun ja sen osien kääntäminen ja julkaiseminen Venäjän alueen suomensukuisille kielille. RKI jakaa ilmaiseksi tai myy omakustannushintaan

julkaisemaansa kirjallisuutta ja äänitteitä. Käännöshankkeissa työskentelee sopusuhteisesti 11 käännöstarkistajaa ja 25 kansallista kääntäjää.

Hallinto-, tuotanto- ja toimistotehtävissä on käännöstyötä koordinoivan toimin-

nanjohtajan lisäksi yksi kokopäiväinen ja kolme osa-aikaista työntekijää.

Hallitus: Heikki Jäntti (pj.),
Mikko Sivonen (vpj.), Kaisa Franzén,
Anna-Liisa Kaatrasalo, Miina Makkonen,
Harri Pottonen ja Pekka Ylenius.